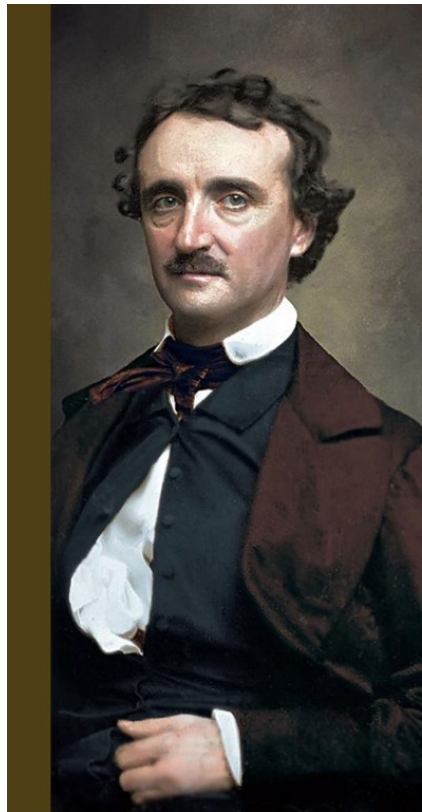

Bijlage bij het hoorcollege Edgar Allan Poe

EDGAR ALLAN POE

EEN HOORCOLLEGE OVER ZIJN
LEVEN, IDEEËN EN WERK

door Jean Paul Van Bendegem,
Johan Braeckman en Vitalski

Inhoudsopgave

[Over de sprekers](#)

[H1. Een intens en merkwaardig leven \(V\)](#)

[H2. Poe als cryptograaf en de geschiedenis van de cryptografie in de literatuur \(JPvB\)](#)

[H3. Het vervolg van Poe's intense en merkwaardige leven \(V\)](#)

[H4. Het mysterie van de dood van E.A. Poe \(JB\)](#)

[H5. De verhalenwaaier van E.A. Poe \(JPvB\)](#)

[H6. C. Auguste Dupin en de geschiedenis van de detectiveroman \(JB\)](#)

[H7. The Raven. Inhoud, betekenis en invloed \(V\)](#)

[H8. Poe, kosmologie en de donkere nacht \(JPvB\)](#)

[H9. Poe en de Amerikaanse filosofie \(JPvB\)](#)

[H10. Poe als literair criticus \(V\)](#)

[H11. De invloed van E.A. Poe op horror en sciencefiction \(JB\)](#)

[Lijst van aanbevolen literatuur: primaire bronnen](#)

[Lijst van aanbevolen literatuur: secundaire bronnen](#)

[Internetbronnen](#)

[Colofon](#)

Jean Paul Van Bendegem

Jean Paul Van Bendegem is filosoof en wiskundige. Momenteel is hij emeritus hoogleraar aan de Vrije Universiteit Brussel. Van 2005 tot en met 2009 was hij decaan van de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte aan de VUB. Naast zijn lesopdracht was hij tevens directeur van het Centrum voor Logica en Wetenschapsfilosofie (<https://clps.research.vub.be/en/home>) waar een twintigtal onderzoekers aan verbonden zijn was hij de uitgever van het logica-tijdschrift "Logique et Analyse". Van zijn hand verschenen diverse werken, waaronder *Over wat ik nog wil schrijven*, *Hamlet en entropie*, *De vrolijke atheïst*, *Elke drie seconden* en *Geraas en geruis*. Bij Home Academy verscheen eerder van hem *De schoonheid van wiskunde* en *De filosofie van Wittgenstein*.

Johan Braeckman

Johan Braeckman studeerde wijsbegeerte en menselijke ecologie aan de Universiteit Gent, de Vrije Universiteit Brussel en de University of California. Hij is hoogleraar wijsbegeerte aan de Universiteit Gent en was Socrates hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam. Hij publiceerde meerdere boeken, onder meer *Darwins moordbekentenis* (2001), *De Rivier van Herakleitos. Een eigenzinnige visie op de wijsbegeerte* (met E. Vermeersch, 2008), *De Ongelovige Thomas heeft een Punt* (met M. Boudry, 2012), *Een zoektocht naar menselijkheid* (met D. Verhofstadt, 2021), *Fascinerend Leven. Markante figuren en ideeën uit de geschiedenis van de biologie* (met L. Van Speybroeck, 2022) en *Ezelsoren.*

Kanttekeningen bij moeilijke kwesties (2022). Van Johan Braeckman zijn bij Home Academy verschenen *Darwin en de evolutietheorie*, *Kritisch denken*, *Recht maken wat krom is?*, *Valkuilen van ons denken* en *Van Mythen tot Socrates*, deel 1 van een serie hoorcolleges over een geschiedenis van de westerse wijsbegeerte. Meer info over Johan Braeckman:

<https://www.facebook.com/johanbraeckmanofficial/>

Vitalski

Vitalski werd onder de naam Vital Baeken in 1971 geboren in Turnhout. Hij studeerde klassieke talen aan de middelbare school, en daarna, aan de Antwerpse universiteit, Germaanse talen, specialisatie literatuurwetenschap. Als student won hij tweemaal de interfacultaire literaire poëziewedstrijd. Begin jaren negentig richtte hij het furore makend punk-cabaret-gezelschap "Circus Bulderdang" op. Later maakte hij vooral carrière als conferencier. In 2005 wint hij de Johnny Van Doornprijs voor "beste gesproken woord van het jaar". Hij publiceerde een tiental romans en dichtbundels, alsook een lijvige autobiografie getiteld *Ik slaap als een croissant*. Voor de radiozender Klara maakte Vitalski diverse literaire reeksen, over Shakespeare, over Alice In Wonderland, over Simenon - maar vooral over Sherlock Holmes. In principe wordt Vitalski officieel de "Antwerpse Nachburgemeester" geheten.

Van Vitalski, Johan Braeckman en Jean Paul Van bendegem verschenen eerder bij Home Academy, de hoorcolleges *Arthur Conan Doyle* en *Frankenstein*.

Synopsis van het hoorcollege Edgar Allan Poe

H1. Een intens en merkwaardig leven (V)

Edgar Allan Poe werd geboren in 1809, in Boston, Massachusetts, en stierf in het jaar 1849, in Baltimore, Maryland. Zo leefde hij in een uniek spanningsveld, zowel historisch als geografisch: ná de Amerikaanse onafhankelijkheidsverklaring van 1783, met alle trots en voorspoed van dien, maar voor de Burgeroorlog in 1861 - met alle spanningen van dien. Formeel, als auteur, had Poe de moderniteit van een noorderling: democratisch, zelfstandig denkend, vooruitstrevend; maar politiek inhoudelijk was hij een zuiderling: conservatief, wantrouwig, voorstander van slavernij. Hij was de eerste Amerikaanse literator die exclusief van zijn schrijfpennen leefde - maar dan wel in een uitzichtloze armoede. In het voetspoor van zijn onstuimige ouders, acteurs die zeer vroeg stierven, maar verder op ruziënde voet met zijn pleegvader in Richmond, was Poe zijn leven lang op reis; als tijdschriftenmaker, als journalist, als avonturier. Als kind verbleef hij zelfs een paar jaar in Londen, voor een grondige Europese leerschool. Als adolescent ving hij een militaire loopbaan aan, in het befaamde West Point, niet zonder succes, onder meer als een buskruitspecialist. Maar de jongeman is te rusteloos, en op zijn 21e zorgt hij er zelf voor dat hij weer ontslagen wordt.

H2. Poe als cryptograaf en de geschiedenis van de cryptografie in de literatuur (JPvB)

Mag men verbanden verwachten tussen cryptografie en literatuur? Het verhaal *The Gold Bug* ondersteunt een positief antwoord. In het verhaal dient een code gekraakt te worden om een schat te vinden. Klinkt dit vrij banaal dan maakt Poe het tot iets bijzonders door gedetailleerd uit te leggen op een sublieme analytische manier hoe de ontcijfering gebeurt. Waarbij hij al gebruik maakt van frequentie analyse, die bekijkt hoe vaak een letter in een tekst voorkomt. Letters van het alfabet komen namelijk niet uniform voor – koploper in het Nederlands is de letter ‘e’ – en die informatie kan nuttig en vooral tijdbesparend zijn bij het decoderen.

Maar er is meer te vertellen dan dit ene verhaal. Zo groot was de fascinatie van Poe voor codes en bovenal het breken ervan dat hij in december 1839 een uitdaging lanceerde in *Alexander's Weekly Messenger*. In alle eenvoud daagde hij de lezer uit om hem een bericht in code te sturen dat hij niet zou kunnen decoderen. Op de talrijke inzendingen wist Poe telkens, in meer of mindere mate, het antwoord te vinden. Lees er Poe zelf op na in *A Few Words on Secret Writing*. Van code naar raadsel is een kleine stap en in *Maelzel's Chess Player* krijgen we een briljante streng logische, tot het einde doorgedachte analyse van de berucht-beroemde “mechanische Turk”, een robot-schaakspeler die uiteindelijk een man met dwerggroei bleek te zijn, verborgen in de machine.

H3. Het vervolg van Poe's intense en merkwaardige leven (V)

In 1935, op zijn 26e, trouwde Edgar Allan Poe met Virginia Clemm, de dertien jaar jongere tienerdochter van zijn tante langs vaders kant. Een dergelijk huwelijk was niet volstrekt ongebruikelijk, maar toch controversieel. Nog meer ging dit huwelijk over de tong wanneer Virginia, twaalf jaar later, hoogst tragisch kwam te overlijden aan tuberculose. Poe had rond die tijd zo vaak over stervende jonge vrouwen geschreven, dat boosaardige critici zelfs noteerden dat hiermee voor hem een droom in vervulling moest zijn gegaan. Poe debuteerde op achttienjarige leeftijd met het lange gedicht *Tamerlane*, dat onopvallend bleef. In het totaal schreef Poe, over zijn korte leven verspreid, een kleine zeventigtal kortverhalen, en ongeveer de helft daarvan zijn griezilverhalen of verhalen van suspense en avontuur, naar de traditie van de driestuiversromans uit Engeland, de zogenaamde *Penny Dreadfuls*. Bekendheid verwierf hij voor het eerst met *Message Found In A*

Bottle, uit 1833. Zijn naam geraakte fel verbonden met *The Southern Literary Messenger*, het tijdschrift waarvan hij op den duur quasi hoofdredacteur werd. Op zijn 33e publiceerde hij *The Murders In the Rue Morgue*, wat velen beschouwen als het eerste detectiveverhaal ooit. In zijn eigen tijd was Poe vooral bekend als een volstrekt vilein literair criticus, die zijn schrijvende tijdgenoten een na een aan zijn degen reeg. Helemáál beroemd werd hij in 1845, drie jaar voor zijn dood, met de publicatie van het lugubere lange stungedicht *The Raven*. Met dit visionaire, lyrische maar toch zeer gebalde gedicht kan Poe worden gerekend tot een der voorlopers van het symbolisme. Poe's reisdrift leek even tot rust te komen wanneer hij, speciaal voor zijn zieke echtgenote, in Fordham verbleef (waar vandaag de Bronx is), maar na haar dood ging hij toch weer op reis - om nooit meer levend terug te keren.

H4. Het mysterie van de dood van E.A. Poe (JB)

Poe stierf op 7 oktober 1849. Hij was veertig jaar oud. Over de precieze omstandigheden en de oorzaak van zijn dood bestaat tot op heden discussie. De mystificatie begon al vroeg, met het overlijdensbericht dat Poe's rivaal Rufus Wilmot Griswold schreef. Griswold beweerde dat Poe voortdurend dronken en mentaal labiel was, wat de geruchten over de wijze waarop hij was overleden sterk beïnvloedde. Poe stierf in Baltimore, tijdens een reis die hij maakte langs de Oostkust van de V.S., om fondsen in te zamelen voor een tijdschrift dat hij wou oprichten. Op 3 oktober bevond hij zich in een café in Baltimore, in zeer belabberde toestand. Hij droeg kleren die niet de zijne waren. Er waren net verkiezingen aan de gang. Poe wordt in het ziekenhuis opgenomen en overlijdt er enkele dagen later. Er zijn verschillende hypothesen in omloop die zijn dood pogen te verklaren. Volgens sommigen overleed hij door een alcoholintoxicatie, terwijl anderen eerder naar de ontweningsverschijnselen verwijzen. Verder zijn er tal van aandoeningen die naar voren zijn gebracht als doodsoorzaak, waaronder hersenontsteking, diabetes, een breintumor, cholera, en epilepsie. Nog een andere, vrij populaire hypothese verwijst naar *cooping*, de praktijk die criminelen toepasten om mensen meerdere keren voor een bepaalde politicus te laten stemmen. Poe werd mogelijk het slachtoffer van een *cooping* bende, al bestaat ook hiervoor geen definitief bewijsmateriaal.

H5. De verhalenwaaier van E.A. Poe (JPvB)

Als men de vraag stelt waarover de verhalen van Edgar Allan Poe handelen, is zonder enige twijfel het eerste antwoord: horror en alles wat ermee samengaat. Zoals zo vaak is deze replek niet zonder meer fout te noemen maar wel op zijn minst erg onvolledig. Zeker, een flink gedeelte van de verhalen hebben met horror te maken maar evenzeer zijn humor, satire en parodie aanwezig. Net als het meer klassieke avonturenverhaal zoals de avonturenroman *The Narrative of Arthur Gordon Pym of Nantucket*, en, waarom niet, enkele uitstappen in sciencefiction en fantasy. Maar ook de detectiveverhalen (zie elders in dit hoorcollege) en het essayistische werk moeten vermeld worden. In dit deel komt een selectie uit de verhalenwaaier ter sprake: *Metzengerstein*, *The oval portrait*, *A Descent into the Maelström*, *The Pit and the Pendulum*, *The Facts in the Case of M. Valdemar*, *How to Write a Blackwood Article*, tezamen met *A Predicament*, *The Power of Words* en *Von Kempelen and His Discovery*.

H6. C. Auguste Dupin en de geschiedenis van de detectiveroman (JB)

C. Auguste Dupin is wellicht het bekendste literaire karakter uit het oeuvre van Edgar Allan Poe. Het eerste verhaal waarin hij opduikt, *The Murders in the Rue Morgue* (1841), is ook een van de meest beroemde verhalen van Poe. Dupin gebruikt zijn intelligentie en verbeeldingskracht om misdaden op te lossen, waaronder enkele gruwelijke moorden. Zijn mentale vermogens zijn zodanig sterk

ontwikkeld, dat hij zelfs in staat is om de gedachtegang van iemand anders te volgen. De invloed van Poe's verhalen over Auguste Dupin op de literatuur is bijzonder groot. Zonder Dupin wellicht geen Sherlock Holmes, maar evenmin een Hercule Poirot of Miss Marple, en al evenmin een Nero Wolfe, Sam Spade, Inspector Morse, Kay Scarpetta, enzovoort. De lijst van speurders die zijn geïnspireerd op Poe's excentrieke jonge Fransman is lang. Ook het gegeven van de minder verstandige *sidekick* van de briljante detective is te danken aan E.A. Poe. In het geval van Dupin is het de anonieme verteller; Holmes heeft Dr. Watson aan zijn zijde, Nero Wolfe rekent op Archie Goodwin, Morse op inspector Lewis, enzovoort. Sommige hedendaagse auteurs menen dat Poe's verhaal over de moorden in *The Rue Morgue* de geschiedenis van de wereldliteratuur veranderde. Dat kan kloppen, in acht genomen dat Arthur Conan Doyle en Agatha Christie tot de meest geliefde schrijvers aller tijden behoren.

H7. *The Raven*. Inhoud, betekenis, invloed (V)

Het merkwaardige gedicht *The Raven* werd voor het eerst gepubliceerd in de *New York Evening Mirror*, op 29 januari 1845. Op slag werd Poe een nationale beroemdheid. Het gedicht, dat 108 regels telt, gaat over een eenzame man die, op een donkere nacht in zijn studeerkamer, zit te treuren om zijn gestorven geliefde, maar die, meteen bij aanvang al, een duistere, geheimzinnige raaf op bezoek krijgt. Telkens opnieuw vraagt de man aan deze raaf wanneer hij zijn geliefde zal mogen weerzien; en telkens opnieuw antwoordt de raaf, onverbiddelijk en fataal: "Nevermore!" In Europa wordt het gedicht wat later eveneens beroemd, mede dankzij de hulp van diverse gerenommeerde illustratoren: John Tenniel, Manet, Gustave Doré. Onmiddellijk na de publicatie en het succes van *The Raven*, schreef Poe een uitermate fascinerend essay bij elkaar van een uitgebreide dertigtal pagina's, *The Philosophy Of Composition*. In dit essay legt Poe van naaldje tot draadje uit dat poëzie het níet moet hebben van toevallige geniale inspiratie. Integendeel: het scheppingsproces van gedichten verloopt volgens een volstrekt logische, cartesische toepassing van uiterst tastbare spelregels. Stap voor stap legt Poe ons uit waarom een secure uitvoering van al deze regels niet anders kán dan uitmonden in het gedicht *The Raven*. Geen enkele letter is toeval.

H8. Poe, kosmologie en de donkere nacht (JPvB)

Edgar Allan Poe als kosmoloog? Werkelijk? De horrorschrijver die zich waagt aan een wetenschappelijk betoog over het universum? Hoe ernstig moeten we dit nemen? Het antwoord luidt dat het een goede zaak is om dit ernstig te nemen. Het boek in kwestie heet *Eureka: A Prose Poem*, met ondertitel *An Essay on the Material and Spiritual Universe* en verscheen kort voor zijn mysterieuze overlijden (zie elders in dit hoorcollege). Het is een rijk boek want niet alleen laat het zien dat Poe goed op de hoogte was van de stand van zaken in astronomie en kosmologie maar ook dat hij het werk, althans het eerste deel, kende van Alexander von Humboldt, *Kosmos. Entwurf Einer Physischen Weltbeschreibung* (*Kosmos, Schets van een fysische beschrijving van de wereld*). Hij beschrijft een universum dat uit een punt ontstaat en uitdijt, wat inhoudt dat het eindig is. Lezen we hier een literaire Einstein? Daarbij aansluitend is er ook het prachtige verhaal over de zogenaamde paradox van Olbers die handelt over de vraag waarom het 's nachts donker is. Zou het heelal oneindig zijn en gelijkmatig gevuld met oneindig veel sterren dan zou de nachtelijke hemel helemaal verlicht moeten zijn. Een eindig heelal met een eindig aantal sterren hoeft dit probleem niet te kennen. Los van de wetenschappelijke analyse, zijn er bovendien in dit werk een aantal wetenschapsfilosofische beschouwingen te vinden die laten zien dat Poe ook diep had nagedacht over wat een wetenschappelijke methode kan betekenen.

H9. Poe en de Amerikaanse filosofie (JPvB)

Om Edgar Allan Poe te kunnen plaatsen in het filosofische kader van zijn tijd is het nodig om een aanloop te nemen omdat het schrijven van de geschiedenis van de filosofie in Noord-Amerika meer

dan een uitdaging is. De cocktail bestaande uit de door Europese migranten geïmporteerde filosofie, zowel vanuit religieuze puriteinse hoek als vanuit een verlichtingsdenken (Benjamin Franklin voorop) krijgt een geheel eigen smaak in de eeuw van Poe. Een nieuwe filosofische stroming dient zich aan, het transcendentalisme, en de kernfiguren zijn Henry David Thoreau, Ralph Waldo Emerson en Margaret Fuller. Het is een curieuze mix van een spirituele, bijna mystieke natuurervaring, gekoppeld aan een maatschappij- en wetenschapskritische analyse. Evenwel zonder een afwijzing van die wetenschap, want zo is bijvoorbeeld Thoreau een volleerd botanicus.

De verhouding tussen de transcendentalisten en Poe is moeizaam en problematisch (zie hiervoor een ander deel van het hoorcollege waarin de polemieken tussen beiden nader worden geanalyseerd). Poe kan zich niet herkennen in het wollige taalgebruik maar evenmin in een mensbeeld waar de harmonie met de natuur voorop staat. Voor Poe is het woord 'strijd' meer van toepassing, zowel tussen mensen onderling als tussen mens en natuur. Maar toch zijn er ook overeenkomsten te vinden, zoals de bewondering zowel van Thoreau als van Poe voor het werk van von Humboldt (zie elders in dit hoorcollege). Dit maakt het niet gemakkelijk om Poe filosofisch te situeren. Omdat de filosofie in Amerika na zijn overlijden nieuwe wegen zal inslaan, onder andere met het pragmatisme, kan hij misschien wel het best omschreven worden als een 'scharnierfilosoof', iemand die de tekorten zag van het oude en de eerste gedachten neerschreef van het nieuwe.

H10. Poe als literair criticus (V)

De ongenadige grondtoon van Poe's columns en recensies bezorgden hem al gauw de bijnaam "Tomahawk Man". Zijn voornaamste vijanden waren de auteurs van de groep van de zogenaamde *transcendentalisten*: Emerson, Whittier, Longfellow, Wendell Holmes en Lowell. Hij vindt hun humanistisch bedoelde poëzie te didactisch, te zeer vals sentimenteel, te zeer gericht op Europa. Maar door uitgerend op deze machtige elite zijn pijlen te richten, bemoeilijkt Poe zijn eigen doorgang tot het pantheon. Hij kon echter niet anders dan ook toegeven aan zijn lezers, die zich in zijn boude, vaak scheldende tirades ten zeerste verkneukelden.

In zijn beroemdste reeks polemieken richt hij zich tegen Longfellow, heden vooral nog gekend om zijn lange gedicht *The Song Of Hiawatha*. Men spreekt hier zelfs ronduit van *The Longfellow Wars*. Om de feministische schrijfster Margaret Fuller ten volste te kunnen waarderen, was Poe in wezen zelf te seksistisch en te conservatief. Tot een juridisch proces kwam het in zijn tweestrijd met de vandaag niet meer ernstig te nemen romancier John Dunn English. Poe's zwanenzang als criticus was zijn cyclus *The Literati Of New York City*, gericht tegen de New Yorkse schrijversgroep genaamd de *Knickerbockers*.

H11. De invloed van E.A. Poe op horror en sciencefiction (JB)

Het is niet verwonderlijk dat Poe, als schrijver van griezelverhalen zoals *The tell-tale heart*, *The pit and the pendulum*, en *The fall of the house of Usher* in sterke mate het horror genre heeft beïnvloed. Poe had een obsessie met de dood. Zijn biologische ouders stierven toen hij nog zeer jong was, en ook zijn broer, stiefmoeder en zijn vrouw overleden jong. De dood was nooit ver weg, en duikt op in meerdere van zijn verhalen. Poe's griezel- of horrorverhalen lieten een diepe indruk na op de Amerikaanse schrijver Howard Phillips Lovecraft, die op zijn beurt meerdere horrorschrijvers beïnvloedde, waaronder Stephen King, die zelf ook naar Poe verwijst als een van zijn belangrijkste inspiratiebronnen. Eenzelfde invloed oefende het werk van Poe uit op de ontwikkeling van sciencefiction. Literatuurhistorici verwijzen reeds naar oude teksten zoals het Gilgamesj-epos, hindoeïstische verhalen en het werk van auteurs zoals Aristophanes en Lucianus om de wortels van sciencefiction te traceren. In die teksten zit evenwel nog geen wetenschap; het is daarom beter om het over fantasy te hebben. Sciencefiction in de volle zin van het woord ontstaat in de achttiende

eeuw: verhalen waarin gereflecteerd wordt over de verhouding tussen wetenschap, technologie, de mens en de maatschappij, en over waartoe dat alles zal leiden in de toekomst. Het genre komt tot volle bloei in de twintigste eeuw, maar is bijzonder schatplichtig aan negentiende-eeuwse schrijvers waarvan de meest bekende Jules Verne is. De Franse auteur steunt evenwel zelf op E.A. Poe. In het bijzonder zijn verhaal over Hans Pfaall, die een reis naar de maan ondernam, maakte een diepe indruk op Verne en tal van andere auteurs.

Lijst met aanbevolen literatuur: primaire bronnen

Edgar Allan Poe: Poe's complete proza (vier delen, Pantheon, 2015)

Edgar Allan Poe: Alle verhalen (Singel uitgevers, 2009)

The Raven and Other Poems (Wiley & Putnam, 1843)

The Science Fiction of Edgar Allan Poe, edited by Harold Beaver (Penguin Classics, 1976)

Edgar Allan Poe, Essays And Reviews, edited by G.R. Thompson (The Library of America, 1984)

Edgar Allan Poe, *Tales of Mystery and Macabre* (Joshua Hampton, editor, CreateSpace Independent Publishing Platform, 2017)

The Annotated Poe, edited by J. Hayes (The Belknap Press of Harvard University Press, 2015)

Lijst met aanbevolen literatuur: secundaire bronnen

Quinn, Arthur Hobson, *Edgar Allan Poe, A Critical Biography*, The John Hopkins University Press, 1998

Frank, Frederick en Magistrale, Anthony, *The Poe Encyclopedia*, Greenwood Press, 1997

Disch, Thomas M., *The Dreams Our Stuff Is Made Of. How Science Fiction Conquered The World*, Free Press, 2000

Kennedy, Gerald, *The Oxford Handbook Of Edgar Allan Poe*, Oxford University Press, 2018

Don Vitalski, *Edgar Allan Poe in Fordham*, Studio Vitalski, 2020

Nelson, Max: *The Machinery of the Universe*. The Paris Review, 1 juli, 2015 (<https://www.theparisreview.org/blog/2015/07/01/the-machinery-of-the-universe/>, geconsulteerd op 26 mei 2022).

Tresch, John, *The Reason for the Darkness of the Night: Edgar Allan Poe and the Forging of American Science* (Farrar, Straus, and Giroux, 2021)

Whalen, Terence: *The Code for Gold: Edgar Allan Poe and Cryptography*. *Representations*, nr. 46, 1994, pp. 35-57.

Wimsatt, W. K. Jr., *What Poe Knew About Cryptography*. *Publications of the Modern Language Association*, vol. 58, nr. 3, 1943, pp. 754 – 779.

Internetbronnen

Nederlandstalige website gewijd aan het leven en werk van Poe:

<https://www.edgarallanpoe.nl/>

Engelstalige website van The E. A. Poe Society of Baltimore:

<https://www.eapoe.org/index.htm>

Colofon

Home Academy geeft hoorcolleges uit voor thuis en onderweg. Direct te downloaden of onbeperkt te beluisteren in de Home Academy Club. Interessante onderwerpen, van geschiedenis tot natuurwetenschappen, voorgedragen door boeiende sprekers. Zo kan je kennis opdoen in de auto, in de trein, op de fiets of thuis op de bank. Download de Home Academy app voor het beluisteren van onze hoorcolleges op een mobiel of tablet.

Kijk verder op www.home-academy.nl

Uitgave Home Academy Publishers
Middelblok 81
2831 BK Gouderak
Tel: 0182 – 370001
E-mail: info@home-academy.nl

Opname	Frits de Bruijn (Wetteren, De Corridor, 20 & 27 februari 2022)
Stem Inleiding	F.C. van Nispen tot Sevenaer
Muziek Intro	Cok Verweij
Mastering	Frits de Bruijn
Vormgeving	Floor Plikaar

© Hoorcollege Copyright 2022 Home Academy Publishers B.V.
ISBN 978 90 8530 238 4
NUR 635, 77, 78

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, uitgeleend, verhuurd, uitgezonden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door (foto)kopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaand schriftelijk toestemming van de uitgever.